Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 116. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 26-го ТРАВНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 116. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 26, 1953. VOL. LXI.

СПІЛЬНА ЦИВІЛЬНА ОБОРОНА СТЕЙТІВ І КАНАДИ

Перший Тиждень Міжнародньої Цивільної Оборони, включаючи й „проблему атаки", буде присвячений на вправи довкруги водоспаду Ніягари, починаючи від понеділка, 1 червня. У вправах беруть участь американці й канадійці, як це оприлюднив Комісар Цевільної Оборони Стейту Ню Йорк. У програмі візьмуть участь американський Адміністратор Федеральної Цивільної Оборони Вал Пітерсон і голова цивільної оборони в Канаді, ген. Ф. Ф. Вортінгтон. Крім них візьме участь у вправах головний персонал цивільної оборони обидвох країн. Самі вправи, з назвою „Операції в Ніягарі", почнуться в четвер 4 червня. Урядовці складають цілу серію проблем можливих атак з відповідним виразом, а опісля будуть розвязувати висліди. При тій нагоді буде видана в Канаді перша міжнародна газета поготівлі і розкинена з літаків в околиці водоспаду Ніягари. Це буде виконане на підставі „Контракту Ніягари", заключеного між власниками накладень і радієвих станцій в цій околиці. За контрактом усі працівники таких підприємств переходять під керівництво урядових цивільної оборони автоматично, коли тільки це необхідно.

Доллес не хоче втручатися в справи Середнього Сходу

Карачі, Пакистан. — Секретар стейту Джан Ф. Доллес закінчив дводенні конференції з прем'єром Пакистану Мохаммедом Алі та його міністрами і, від'їжджаючи до Туреччини, заявив на пресовій конференції, що ЗДА не хочуть втручатися в справи азійських держав. Совєти, говорив Доллес, перекручують заяву президента Айзенгавера, твердячи, що він взиває азійські народи до війни між собою. Президент сказав, що коли комуністи в Азії напали на вільну азійську державу, то вільні держави в Азії повинні самі себе оборонити. Переговори в Карачі відбувалися за закритими дверми, але загально твердять, що в Пакистані було менше непорозуміння як у Ню Делгі. В Карачі переговорював Доллес також з англійським амбасадором в Тегерані Лосм В. Гендерсоном, який привіз листа від прем'єра Моссадека. Про зміст цих розмов нічого невідомо, незнаний також зміст листа прем'єра Моссадека. Доллес взивав Пакистан, щоб приступив до оборонного пакту Середнього Сходу, який організувати повинні азійські держави. Доллес виїхав до Туреччини, пакистанський прем'єр на коронацію до Лондону, а Гендерсон до Тегерану.

Протести проти слідчих метод сен. М'Карті

Вашингтон. — Американці для Демократичної Дії висловили домагання до президента Айзенгавера й республіканської конгресової більшости, щоб вони „відпекалися" сен. Джозефа Р. МекКарті з Вісконсін і „відкинули його методи, як політичну зброю". Це домагання ухвалено на закінчення триденної сесії організації. У Ню Йорку урядовці „Дому Волі" схарактеризували методи сен. МекКарті як „людини, що завжди готова зниджуватися до фальшивих обвинувачень і небезпечних нападів на демократію", як цього допускаються пропагатори комунізму". „Дім Свободи" закликає президента Айзенгавера й прем'єра Сер Вінстона Черчиля „вжити простого розуму й рішуче відпекатися від таких людей, що збивають капітал з протиамериканських і протибританських настроїв по обох боках океану".

Літунська торговельна лінія понад північним бігуном

Анкорадж, на Алясці. — Літак підприємства Скандинавської Літунської Лінії, відбув свою першу подорож з Европи до Токіо через Північний бігун. Він прилетів до Анкорадж з літунського майдану Шемія, приміщеного на одному з Алеутських островів. Літак привіз 41 шпитальних робітників, призначених на зміну в норвезькому шпиталі на Кореї. Він мав прилетіти до Токіо в понеділок перед полуднем, вибравшись до Анкорадж з Туле, на острові Гренландії, а повернеться до Осльо в Норвегії через Окінаву, Рангун, Кайро, Рим і Стокгольм.

ЧЕСЬКИЙ ПОЛКОВНИК ПРО ПРОТИАМЕРИКАНСЬКІ ВОЄННІ ПЛЯНИ СОВЄТІВ

Вашингтон. — Свідок перед комісією неамериканських дій Палати Репрезентантів посвідчив, що Росія плянує повний напад на Европу наступного року і думає, що континент Злучених Держав буде побоєвищем у такій війні. Це свідчення було складене на тасмнім засіданні комісії колишнім чеським полковником армії, що називає себе прибраним іменем „Ян Букар". „Совєтська мирова офензива, яку тепер поширюють, має на меті обманити вільний світ на Заході" — твердить Букар. Голова комісії, конгресмен Гарольд А. Велді, заявив, що опублікування цього свідчення одобрене департаментом стейту. Речник департаменту стейту каже, що опублікування такого зізнання не значить, що департамент приймає його за підставу для своєї політики.

Чеський полковник, що виступає під іменем Ян Букар, має 41 років життя. Він каже, що брав участь у воєнних курсах військової академії Фрунзе в Москві в рр 1945-47. Минулого року він утік з Чехословаччини до ЗДА. Комісія каже, що прослідкувала його минуле і знає точно його ім'я. Букар під час другої світової війни був російським героєм у війні проти німців і тому його обрано як кандидата на найвищий військовий вишкіл у Москві, разом з 3,000 іншими офіцерами з Росії і її сателітів. В академії були спеціяльні курси географії і топографії Злучених Держав. Там учили, що континент Злучених Держав це майбутній воєнний терен. Про це йому сказали ще раз, коли він повернувся до Чехії в 1948 р. Росіяни кажуть, що Аляска далі ще належить до них. Він каже теж, що експерти міністерства закордонних справ Совєтського Союзу вчили в академії плянів, як „британці приготовляться знищити Совєтський Союз в 1954 р. при допомозі інших західних потуг, включаючи й ЗДА, військовими силами з Північної Африки". Тому Росія мусить здобути Дарданели й Босфор перед 1954 р., як казали в академії за свідченням Букара.

ПОЧАЛИСЯ РІЧНІ НАРАДИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Ню Йорк. — В понеділок, 25 травня, почалися тут в готелю Статлер річні наради Головного Уряду Українського Народного Союзу, які триватимуть впродовж тижня в програмі яких є теж відвідини членів Головного Уряду на придбаній минулого року „великій оселі УНСоюзу в Кергонксон — „Союзівці". На порядку нарад є звіти членів Головного Екзекутивного Комітету, Головної Контрольної Комісії та Головної Ради з праці в минулому році, обговорення тих звітів, як теж загальний розгляд стану, праці й розвитку УНСоюзу, цієї найстаршої й найбільшої української установи на американській землі та відповідні висновки й постанови на біжучий рік, що є передконвенційним роком.

В річних нарадах Головного Уряду УНСоюзу беруть участь всі члени Екзекутивного Комітету: голова — Дмитро Галичин, заступники голови — Йосип Лисогір (Ню Йорк) і Геновефа Жеребняк (Акрон, Огайо), секретар — Григорій Герман і касир — Роман Слободян; члени Контрольної Комісії: Дмитро Капітула (МекАду, Па.), Степан Куропась (Шікаго, Ілл.), Володимир Гірняк (Торонто, Канада), Володимир Коссар (Вінніпег, Канада) і д-р Амвросій Т. Кібзей (Дітройт, Міш.), та члени Головної Ради: Дмитро Шмагала (Клівленд, Огайо), адв. Іван Романишин (Ірвінгтон, Н. Дж.), д-р Іван Василенко (Торонто, Кан.), Іван Кокольський (Вунсакет, Р. Ай.), Петро Кучма (Ню Йорк, Н. Й.), Володимир Дідик (Дітройт, Міш.), Микола Давискиба (Маттапан, Масс.), Тарас Шпікула (Шікаго, Ілл.), Олена Штогрин (Філаделфія, Па.), Анна Васильовська (Шікаго, Ілл.), та Василь Гузар (Рачестер, Н. Й.), як теж начальний редактор органу УНСоюзу — „Свобода", д-р Л. Мишуга.

Наради відкрив в понеділок перед полуднем голова УНСоюзу Дмитро Галичин, вітаючи приявних та пригадуючи, що це вже третє і останнє з черги засідання Головного Уряду УНС, обраного на 22-ій конвенції в Клівленді у вересні 1950-го року, бо червоний рік — це вже конвенційний рік, що буде рівночасно й ювілейним роком, бо в ньому УНСоюз святкуватиме 60-ліття свого існування й праці. Пригадуючи ті обов'язки, які поклала на членів Головного Уряду конвенція, вибираючи їх, зокрема обов'язок невпинно працювати для дальшого росту організації, голова Д. Галичин вже в своєму вступному слові підкреслив, що цей обов'язок в звітовому році був виконаний не цілком задовільно, бо УНСоюз не збільшено на таку кількість членів, як передбачувано. Передконвенційний і передювілейний рік дає добру нагоду це недомагання направити, якщо впродовж того року УНСоюз, який нараховує тепер 69,000 членів, буде збільшений до 75,000, отже на 6,000 нових членів. Голова закликав всіх членів Головного Уряду та заряди поодиноких відділів, як і все членство УНСоюзу до напоключної праці, щоб ця мета була здійснена. Вшанувавши вставанням з місць та однохвилинною мовчанкою всіх померлих у звітовому році членів УНСоюзу, п. Д. Галичин відкрив офіційно річне засідання. Наради продовжуються.

СВІТЛА Й ТІНІ В ПРАЦІ У.Н.СОЮЗУ В 1952 РОЦІ

ЗВІТ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА У.Н.С. І АДМІНІСТРАТОРА „СВОБОДИ" Д. ГАЛИЧИНА

Першою точкою на порядку річних нарад Головного Уряду УНСоюзу, після відкриття, в понеділок перед полуднем, був звіт головного предсідника УНСоюзу і адміністратора „Свободи" п. Дмитра Галичина. В своєму вичерпуючому звіті п. Дмитро Галичин навів і підкреслив низку фактів і подій, які можна б зарахувати до „світел і тіней" цієї великої організації впродовж звітового 1952 року. Найбільшим недомаганням в праці УНСоюзу в звітовому часі була організаційна ділянка. Згідно з постановами й рішеннями попереднього річного засідання, УНСоюз, який з кінцем червня 1952-го року нараховував 67,000 членів, повинен був збільшитись до 70,000, отже на 3,000 нових членів. В тій цілі було проголошено окрему кампанію, але її успіх був тільки наполовину, бо до кінця 1952-го року кількість членства УНСоюзу збільшено до 68,495, отже на 1,495 нових членів. Не краще малася організаційна ділянка й в першій половині цього року, в якій збільшено УНСоюз на 1,209 нових членів. Тим більшої організаційної праці вимагатиме найближчий рік, бо в ньому треба буде направити попередні недомагання та виконати нові завдання, щоб могти збільшити організацію до ювілейної конвенції до передбачуваних 75,000 членів. Звітодавець звернув увагу, що при відповідній, напоключній праці це завдання не буде надто трудне, бо в З'єдинених Державах і в Канаді є ще найменше 50,000 осіб тільки з-поміж свідомої нової іміграції, які ще не належать до своїх братерсько-запомогових організацій. Голова твердив, що кожний з тих новоприбулих цілком певно вважав би своїм обов'язком належати до такої організації, як Український Народний Союз, бо й він тільки познайомився з його цілями, його працею та з його незрівнянною традицією тієї праці для свого членства, для нашої громади та для всебічної допомоги українському народові й українській визвольній справі.

Для прикладу тієї праці звітодавець навів із звітового часу м. ін. факт, що в тому році на всіх 422 померлих членів УНСоюзу було 38 нових іммігрантів, між ними 7 прийнятих в 1951 а 5 в 1952 рр. Ті, 38 членів вплатили до УНСоюзу за час свого членства не цілих 3,000 долярів вкладок, а УНСоюз виплатив їх родинам і спадкосмцям — 21,000 долярів запомоги.

Світлу сторінку в розвитку УНСоюзу в звітовому часі становлять фінанси та фінансова господарка — твердив у дальшому звітодавець. Інвестиції УНСоюзу в звітовому часі збільшились на 1,120,-230.86 дол. і виносили разом $12,585,245.74, себто 89.19 відсотків із загального майна УНСоюзу, що замикається цифрою: 14,110,917.73 долярів. Всі інвестиції платили в звітовому часі 3.07%, в порівнянні з 3.03% в попередньому році.

Окремо зупинився звітодавець над закупном оселі „Союзівка" в звітовому часі, в якій буде приміщений теж плянований від довшого часу захист-приют для старших віком членів. Голова УНСоюзу твердив, що цю оселю закуплено за 70,000 долярів, — оглянувши раніше 26 різних інших посілостей, але жадна з них не надавалася для передбачуваних цілей Союзу так, як закуплена. Перебудова й влаштування Союзівки та пристосування її до вжитку вимагало нових значних фондів і від'ємним явищем в цьому випадку є те, що це велика кількість членів не виконала наложеного на них минулою конвенцією обов'язку та не склала одного обов'язкового доляра на ту ціль, не кажучи вже про окремі пожертви, до яких закликала конвенція.

Довше зупинився звітодавець на культурній і громадській праці УНСоюзу в звітовому часі. При цій нагоді він виявив, що вже в найближчому часі появиться стараниям і коштом УНСоюзу нова книга англійською мовою, праця проф. Кларенса Меннінга: „Україна під Совєтами", а чергове видання УНСоюзу буде Енциклопедія Українознавства англійською мовою.

(Закінчення на стор. 4-тій)

П'ЯТЬ ТИСЯЧ УКРАЇНЦІВ У ПРОТЕСТАЦІЙНОМУ ПОХОДІ ВУЛИЦЯМИ ФИЛАДЕЛФІЇ

Филаделфія, Па. — Два і пів мільйонове місто Филаделфія — колиска американської незалежности й демократії, стояло в суботу, 23 травня ц. р. під знаком великої української протимосковської маніфестації. Всі українські організації під проводом Відділу Українського Конгресового Комітету відзначили в цей день двадцятиріччя накиненого комуністичною Москвою штучного голоду в Україні протестаційним походом вулицями міста і маніфестацією в залі Метрополітен Опери. Головними вулицями міста пройшла велика українська маніфестація, яка голосно запротестувала проти всіх злочинів Москви та й звернула увагу вільного світу на небезпеку, яка загрожує усім від московського комуністичного імперіялізму.

Багатолюдний похід з протестаційними транспарентами у святковій мальовничій поставі уформувався біля Горожанського Клюбу в західній частині середмістя при вулиці Брови. Похід вів інж. Іван Харамбура, за ним йшли прапороносці із прапорами американськими й українськими під проводом інж. Михайла Ліщинського, а далі представники Конгресового Комітету з головою Филаделфійської Філії д-ром Володимиром Галаном і членом Головної Управи ред. Богданом Кравцевим у проводі. Першою колоною йшли всі українські ветерани під проводом свого голови д-ра Володимира Рудницького у своїх військових шапках, а зараз за ними українське зорганізоване жіноцтво під проводом пані Олени Лотоцької. Далі маршовим кроком проходили клюби й товариства, між ними Відділи УНСоюзу. Окремо йшли члени „Самопомочі" під проводом д-ра Голіната й д-ра Ценка, українські інженери, які явились дуже численною групою, українські купці, літератори й мистці із своїм головою сеніором проф. Володимиром Дорошенком і хор „Кобзар". Окрему групу становила молодь. Тут в перших рядах молодь курсів українознавства із своїм опікуном д-ром Юрієм Мачуком і проф. Романом Щуком, як теж молодь із отцем протосереєм Потульницьким. Далі йшли молодечі організації ОДУМ, ОДВУ й інші. Окрему групу — чисельну й ефектовну в однострою творила молодь Пласту із своїм провідником у Филаделфії д-ром Петром Ісаєвим. Гарно презентувалась теж група студентов каледжу СС Василіянок в українських народних строях. Окремо йшли колони підміських громад, а саме Честеру, Кемдену, Брістолю, Вільмінгтону, Мілвілу, Трентон й інших. Замикала похід велика група молоді СУМА в гарних однострою. Похід перейшов 22-ох вулиць

(Закінчення на стор. 4)

Представники УРС і УНС складають собі сусідські відвідини на своїх оселях

Минулого четверга, 21-го травня, члени Головного Уряду Українського Робітничого Союзу, які відбували свої річні наради в приміщенням зв'язкового з УРС Українського Осередку Відпочинку в Глен Спей, Н. Й., зложили сусідську візиту на віддаленій на около 50 миль вакаційній оселі УНС Союзівці біля Кергонксон, Н. Й., де, з уваги на звичайний робочий день, привітав їх представник УНСоюзу п. Данило Слободян, познайомлюючи їх з оселею та її устаткуванням. На ці сусідські відвідини відповіли в неділю, 24-го травня, такими ж сусідськими відвідинами на оселі в Глен Спей представники УНСоюзу: головний касир Роман Слободян та головні контрольори інж. Степан Куропась, Володимир Гірняк, Володимир Коссар, та припадковий гість, член УНС, п. Северин Віндик з Торонто. Їх привітав голова УРСоюзу п. Антін Батюк та заряд оселі. Оселя в Глен Спей обходила в тому дні першу річницю свого існування й з тої нагоди відбулось окреме прийняття, в якому, крім удільників оселі, взяли участь, як гості, теж представники УНСоюзу. Під час обіду виголошено низку промов, в яких м. і. підкреслювано потребу та взаємну корисність з добросусідських відвідин між обидвома організаціями, Українським Народним Союзом і Українським Робітничим Союзом, та їхніми оселями.

ПРОДОВЖУЮТЬСЯ НАРАДИ В СПРАВІ ПЕРЕМИР'Я В КОРЕЇ

Токіо. — Після восьмох днів перерви, альянтські й комуністичні представники в Панмунджомі відновили в понеділок рано свої наради в справі полонених, єдиної ще більшої і невирішеної проблеми в переговорах в справі перемир'я. Перебіг вчорашніх нарад невідомий, але комуністичні кореспонденти, на підставі інформацій від своєї делегації, опісля твердили, що альянтські представники вже на початку нарад запропонували секретність дальших переговорів. „Ви, правдоподібно, маєте що закривати й не хочете, щоб світ довідався про ваш новий плян" — твердили комуністичні кореспонденти в розмовах з альянтськими. — Альянтські делегати зі свого боку відмовились від будь-яких коментарів на цю тему. Відомо тільки, що після короткої зустрічі альянтських і комуністичних представників в шатрі в Панмунджомі нараду перервано на 15 хвилин, правдоподібно з тою метою, щоб дати комуністам короткий час до застанови над альянтською пропозицією. В неділю, напередодні переговорів, до Кореї прибув літаком з Токіо ген. Марк Кларк, головний командант альянтських збройних сил на Далекому Сході, але він теж відмовився від будь-яких вияснень на тему нових альянтських плянів щодо полонених, які мають бути запропоновані на теперішніх нарадах. Конференцію в Панмунджомі було перервано на вісім днів на пропозицію альянтів і опісля теж повідомлено, що альянти потребували тієї перерви, щоб опрацювати новий компромісовий плян щодо тих полонених, які відмовляються від репатріяції. В тій справі були ще деякі засадничі суперечності між альянтськими й комуністичними представниками. Комуністи, прийнявши альянтський принцип добровільної репатріяції, запропонували, щоб всі ті полонені, які відмовляються від репатріяції, були передані під опіку й контролю невтральної комісії, зложеної з представників Швеції, Швайцарії, Польщі, Чехословаччини й Індії та щоб остаточну долю тих полонених вирішила майбутня політична конференція, яка має відбутися впродовж трьох місяців після підписання перемир'я. Альянти зі свого боку обстоювали, щоб ця невтральна опіка й контроля відносилась тільки до китайців, натомість всі корейці мали б бути звільнені негайно, а коли б невтральна комісія й опісля політична конференція не потрапили вирішити кінцевої долі тих полонених, які відмовляться від репатріяції, щоб тоді цю справу передати Об'єднаним Націям.

Москва домагається „об'єднання" Німеччини

Москва. — Совєти вмістили в щоденнику „Правда" довгу редакційну статтю про заяви західніх політиків в справі плянованої конференції трьох на Бермудських островах. Ця стаття написана в чемному тоні, але вона рішуче виступає проти задуму ЗДА, Англії і Франції окремо, без участи Совєтів, вирішувати політичні справи. Совєтський партійний орган заявляє, що конференція на Бермудах не зблизить Захід із Совєтами, тільки ще більш поглибить те непорозуміння, яке існує між Сходом і Заходом. Союзні дипломати в Москві вважають, що ця заява Совєтів — найважніший совєтський голос є справі розвязки сучасної політики від смерти Сталіна. „Правда" виступає проти нового, плянованого Англією, „Льокарна", бо воно, на думку „Правди", причиниться до другої світової війни. Далі „Правда" заявляє, що декларація президента Айзенгавера з 16 квітня про мирові пляни ЗДА була пізніше уневажнена його заявою з 19 травня, в якій президент говорив про небезпеку війни, яка грозить від Совєтів та домагається не зменшувати податки. Домагається від Совєтів „діл доброї волі", це, на думку „Правди", значить диктувати переможеному ворогові, або говорити з слабою неозброєною державою. Справа перемир'я в Кореї та справа миру з Австрією досі не розв'язана, твердить „Правда" тому, що цього не хоче Америка. З повищого виходить, що Совєти не думають про близьку розв'язку спірних питань між Сходом і Заходом, — твердить кореспондент „Ню Йорк Таймс-у" Гаррісон Селісберн, бо Совєти на першому місці домагаються об'єднання Німеччини за совєтським зразком.

Мільйон лондонців на вулицях, куди йтиме коронаційний похід

Лондон. — В неділю панувала в Англії гарна погода і мільйон лондонців не виїхали з міста на тридені зеленосвяточні ферії, тільки маршували вулицями між Луком Адміралтії та Букінгемським палацом, щоб побачити ті вулиці, якими йтиме 2 червня коронаційний похід королеви Єлисавети II. Такої маси народу не бачив Лондон від вісімох років, коли 1945 р. відбувалася парада перемоги. Одна грубезна жінка маршувала з дитячим візком і сказала до поліциста. — „Я йду, бо хочу бачити ті місця, які ті час коронації буду бачити тільки в телевізії". Поліцисти з резигнацією утримували порядок у вуличному русі і казали, що так буде аж до коронації, до 2 червня, бо до Лондону прибувають маси англійців із провінції, щоб оглянути ті місця, якими йтиме коронаційний похід.

ГОЛЛІСТ ТВОРИТЬ ФРАНЦУЗЬКИЙ КАБІНЕТ

Париж. — Французька урядова криза продовжується, бо всі дотеперішні політики вимовилися формувати новий кабінет після резигнації прем'єра Масра. Французькі патріоти хотіли б, щоб криза не тривала довго, бо в червні мала б відбутися конференція на Бермудських островах, де мали б з'їхатися голови урядів ЗДА, Англії та Франції. Після відмови соціяліста Гі Моллє, президент Франції Оріоль просив посла з партії Де Голля Андре Дітгельма, щоб він взявся за організацію нового кабінету. Дітгельм заявив, що він дасть відповідь до найближчого дня. Політики не вірять, щоб він дав позитивну відповідь, але сам факт, що Дітгельм не відкинув з місця пропозиції президента, цікавий, бо генерал Де Голь заборонив послам своєї партії брати практичну участь у політиці. М. Рейно писав у часописах, що Франція повинна вистерігатись довшої кризи тепер, коли вона повинна бути посередником між Лондоном і Вашингтоном, що дало б Франції поваги в її відношенні до своїх великих союзників. Бідо заявив, що криза за французького уряду може бути дуже шкідлива, бо пляновна конференція трьох може замінитися в конференцію двох.

Роковини смерти С. Петлюри і Є. Коновальця в Ню Йорку

Ню Йорк. — Заходом Комітету Об'єднаних Американсько-Українських Організацій м. Ню Йорку влаштовано минулої неділі Жалібну Академію, присвячену роковинам трагічної смерти Симона Петлюри, Голови Директорії УНР та Головного Отамана Військ УНР і полк. Євгена Коновальця, Команданта Українських Січових Стрільців та Голови Проводу Організації Українських Націоналістів. — Свято відбулося в Авдиторії Вашингтон Ірвінг Гай Скул, сцена якої була святочно прибрана. Відкрив програму інж. Анатоль Гончарів, член Головної Управи ООЧСУ, привітом від Святочного Комітету, згадуючи за величезні жертви, положені в обороні за самостійність України, а в тому як головних борців: Симона Петлюру (1926), Євгена Коновальця (1938), Тараса Чупринку (1950) та майора П. Полтаву (1951). Основний реферат про українську національну революцію, символом якої був Симон Петлюра, організатор збройної сили УНР, виголосив проф. Петро Голубенко, член Центральної Управи ОДВУ. Промовець змалював складні обставини, в яких діяли С. Петлюра та Є. Коновалець, як теж відзначив боротьбу за український зміст в Україні під Совєтами.

Мистецьку частину виконали солісти: М. Фоменко як піяніст і композитор (Лірична поема, Кобзар, Прелюд); оперовий співак Михайло Мінський, що відспівав М. Фоменка „Пісню про Отамана Стрільця" та „Любіть Україну" і Б. Лятошинського — „Пісню про Петлюру"; п-ні Л. Крушельницька віддеклямувала В. Лепкого „Давно минулії літа". Український Хор „Думка" відспівав С. Людкевича „Хор підземних ковалів", М. Гайворонського „За рідний край" та М. Ярмовича „Розпрощався стрілець" і „Гей у лузі червона калина". Хором диригував п. О. Микитюк, а солістами були: Е. Чорній та І. Кучма. Акомпаніювала п-ні Л. Чапельська. Публика (біля 600 осіб) щедро оплескувала виконавців програми, яку розпочато американським гимном, а закінчено українським.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На пів року	5.25	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВІДЕНСЬКИЙ КОНҐРЕС

„Я глибоко переконаний, що дух, який проводив Віденським Конгресом 1815 року, і заважив на переході від Наполеонських Воєн до століття миру і ладу, дасть себе чути також і на Конґресі Міжнародної Торговельної Палати в 1953 році".

Такими словами повітав цей Конґрес, що вже радить у Відні понад тиждень, австрійський канцлер Юліюс Рааб. Чи так буде, як це заповів австрійський канцлер, можна сумніватись, проте годі не доцінювати великої ваги всього того, що діється на цьому Конґресі. Хоч З'єдинені Держави вислали до Відня делеґацію з 60 представників американського торговельного та промислового світу, то американські газети — на диво — пишуть про наради цього Конґресу дуже мало. Можливо тому, що не можуть подати добрих для Америки вістей, як з боку політичного, так і економічного. Проте ці вісті треба знати, бо інакше не будемо розуміти ваги проблем торгівлі Заходу зі Сходом, або виразніше — з Совєтським Союзом та його сателітами і червоним Китаєм. Як знаємо, це ті проблеми, щодо яких нема згоди між демократичними потугами.

Між американськими кореспондентами на тому Конґресі є теж знаменита колумністка Силвія Ф. Портер, яка передає тепер свої враження з розмов з представниками різних країн. В одній з її кореспонденцій читаємо таке:

„Торгівля між Західним світом і Совєтським бльоком буде вестись на великі розміри, не зважаючи на те, що скаже департамент стейту і як голосно кричатиме МекКарті. Як З'єдинені Держави не погодяться з тим офіціяльно, то це станеться „неофіціяльно"... До того ця торгівля ведеться за весь час Корейської війни. Якраз тепер бизнесмени Заходу заключають нові умови з представниками Сходу".

Портер дораджує американцям зважити це і до того застосуватись. Вона передала тільки слова найбільших промисловців Західної Европи, які явно заявили, що вони не можуть існувати без торгівлі з країнами, які є в совєтській сфері впливів. Це тому, що ЗДА не тільки що самі не помагають їм збувати товари, але ще готуються ухвалювати нові, ще вищі мита.

Далі пише Портер ще таке: „Не дуріть себе, Містер і Міссис Америка. Велику кількість товарів перепачковують з Японії до комуністичного Китаю якраз в цій хвилині, коли читаєте те, що пишу. Торгівля ведеться життєвими продуктами, як для воєнного, так і мирного вжитку, машинами, як і текстильними виробами, меж нашим союзником Японією і країною, яка воює з нашими хлопцями в Кореї. А як війна покінчиться, ця торгівля відразу підніметься спірально вгору... Цеї торгівлі ми не є в силі здержати тепер, ні в буду чині... Японія мусить торгувати з Китаєм, а Китай мусить торгувати з Японією і навіть Америка не є такою сильною, щоб могла ці факти змінити".

Таке вона почула від провідника японської торговельної делеґації, який додав ще таку важливу заввагу: „Китай став з успіхом протияпонським, протибританським і протиамериканським, а згодом стане протисовєтським". В очах японського репрезентанта все це — природні речі.

На Конґрес Міжнародної Торговельної Палати прибуло понад 1,000 представників бизнесу на Заході. Щойно при кінці тижня прибула несподівано делеґація з 40 осіб, яка представляє СССР та сателітські країни. Вона вже почала „торговельну офензиву" не гірше „мирової офензиви", яку веде Кремль вже довший час. Західні делеґати тої думки, що „Росія думає таки серйозно про торгівлю", а це тому, що „потребує на кілька років віддиху, щоб можна було за той час зціпити її імперію в солідний, здоровий бльок величезної сили і величезних можливостей". Одначе — покищо — їй бракує ще всього, „від машин до сірників", а це може дістати на Заході. На це треба їй тільки „готівки та солодких слів"...

ЗУСТРІЧ НА БЕРМУДАХ

В половині червня ц. р. отже за приблизно три тижні, на Бермудських островах має відбутися зустріч і конференція найвищих політичних керівників трьох західніх великодержав: президента Айзенгавера, прем'єра Черчила й прем'єра Франції за яким тепер розглядається французький президент Оріол, після відставки уряду прем'єра Рене Маєра й його уряду минулого четверга. Заповіджена конференція, з уваги на її учасників, її час і проблеми на її порядку нарад, має всі вигляди на те, щоб стати черговою важливою конференцією, в які досить багата наша бурхлива доба.

Конференція на Бермудах скликана з ініціятиви президента Айзенгавера й її прийнято з помітним задоволенням в усіх трьох заінтересованих та в інших союзних країнах. Зокрема в Америці підкреслюють незвичайну важливість цієї ініціятиви президента Айзенгавера. Вона була дуже на часі з уваги на пропаґандивну совєтську мирову офензиву, яка вже почала вбивати клин в спраглений миру західній світ. Тим клином вважалося до деякої міри виступ прем'єра Черчила, що пропонував „негайну зустріч" політичних керівників західніх великодержав з Маленковим, протиставляючись тим самим думці президента Айзенгавера, що така зустріч може відбутися тільки тоді, як Москва ділами докаже свою добру волю. Крім того, між З'єдиненими Державами й Британією існують ще деякі інші розбіжності думок. Британія визнає комуністичний уряд Китаю, вона погоджується на допущення представника того уряду до Об'єднаних Націй і їх Ради Безпеки та навіть була б готова віддати китайським комуністам Формозу. Все це рішуче відкидає Америка. Існують теж деякі розбіжності поглядів щодо становища на переговорах в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї. В додатку, Черчил, пропонуючи зустріч західніх великодержавних мужів з Маленковим, натякнув, що ця конференція мала б бути подібна до воєнних конференцій в Тегерані, Ялті і Потсдамі. В цих конференціях не брала участи Франція й тому виникли підозріння, що Черчил і тепер виключає Францію з пропонованих ним розмов.

Черчил, повідомляючи в парляменті про пляновану зустріч на Бермудах, висловив свою „велику надію", що вона буде попередженням конференції з Маленковим. Такої можливости не виключає й Білий Дім, але він твердо стоїть на своєму становищі, що Москва повинна насамперед ділами доказати, що вона справді бажає замирення та відпруження. При цьому конференція на Бермудах має тим більше значення, бо жадні розмови з совєтським диктатором не матимуть успіху, як довго західні великодержави не узгіднять насамперед своїх власних поглядів на поодинокі проблеми та не досягнуть в них повної єдности.

Виникає запит: чи така єдність між альянтами можлива? Відповідь на це: так! Не можна бо переочувати, що розбіжності між Британією й З'єдиними Державами та взагалі між альянтами, це розбіжності поглядів на методи й тактику, а не на принципи. Щодо цих останніх — на Заході існує повна солідарність. Власне ця солідарність в принципах є головна, а розбіжності думок на поодинокі тактичні проблеми існують навіть між найбільшими приятелями. Сказане відноситься головно до англосаксонського світу, бо між деякими іншими народами, між ними й українцями, не спостерігається такого розрізнення між принципами й методами, а непорозуміння чи розбіжності думок щодо тактики та метод часто стають причиною найглибшої прірви й ворожнечі.

Своєю пропозицією зустрічі на Бермудах президент Айзенгавер знову доказав, що ініціятива міжнародної політики є незмінно в американських руках і цього не змінять ані пропаґандивні трюки Москви, ані жадні припадкові виступи, викликані совєтськими хитрощами. Тепер світ цілком певно з великим інтересом очікуватиме нарад і рішень на Бермудах.

Д-р Дмитро Бучинський (Мадрід)

ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ

(До 15-ліття з дня смерти)

Хтось з вихованників молодої німецької ґенерації, але не гітлерівської, сказав: „Молода ґенерація мусить навчитися бути сталлю, щоб згодом могла кувати сталь!"

„Вжийтеся у велич нашої доби", — говориться в одному зазиві ОУН — „в усю героїку й потужну трагедію наших днів. Усвідомість собі те, що про цю епоху колись творитимуться леґенди, до неї зітхатимуть колись мільйони і знаходитимуть у ній джерело свого відродження. Вона житиме вічно в народній уяві, як міт, як леґенда, як дума про добу великого зусилля, риску життям і погорди до смерти. Переведіть аналізу своого сумління, своїх вчинків і задумів і спитайте себе: гідні ви цього?"

По кривавих роках Визвольних Змагань 1917-1921 років перед нашим народом якби обірвався шлях важкої мандрівки до волі. Багато українських патріотів не погодились з фактом програшу та насильною окупацією Рідної Землі. Одні з них покинули Батьківщину, щоб на чужині, на міжнародній арені, пробивати їй шлях до справедливости, інші гинуть від ворожих ударів.

Треба підкреслити, що творці тієї чарівної леґенди 1917-1921 років не спроневірились своїм ідеалам, і у виразнішій чи скромнішій формі не лиш не погодились з окупацією, а продовжували боротьбу своїм спротивом ворогові й вірністю Українській Державі. Вони виховали молоде покоління, залізне покоління наших днів, що навчилося говорити з ворогами зрозумілою їм мовою — мовою сталі. Покоління, що не визнає жодних компромісів, не вміє оперувати софізмами т. зв. високої політики, усвідомивши собі, що політика ця має деяке практичне примінення в житті тільки тоді, коли за нею стоять гармати, коли її може піддержати ніщо друге як тільки мова заліза.

До тих виховників цієї молодої „залізної ґенерації", що говорить з ворогами та непрошеними опікунами нашого народу, „крізь сміх заліза" — належить також, а може навіть і стоїть на чоловому місці, — Євген Коновалець.

Полковник Євген Коновалець — це одна з величних постатей наших Визвольних Змагань, що, мабуть, не потребує рукотворних пам'ятників ґраніту, бронзи чи чавуну, бо такий пам'ятник, що його не знищить зуб часу, найкращий і найтривкіший має він в душі українського народу, а зокрема в душі молодого покоління, в якій він запалив животворчий вогонь святої боротьби, боротьби проти кожного напасника, що посягає рукою по українську землю і по волю українського народу.

Дехто з наших критиків у своїй просто неувазі, чи незрозумінні суті велокого історичного змагу, закидував Полковникові Коновальцеві нестійкість і непослідовність у його шляхетних вояцьких поривах тільки тому, що він був вірний Центральній Раді, служив Гетьманові Скоропадському й нагло перейшов на сторону Директорії та Симона Петлюри.

Самого факту служіння Полковника Коновальця різним українським урядом навіть заперечувати не треба, але про одне конечно треба пам'ятати, що це не було служіння різним „богам" і різним ідеям, а тільки безперервна служба Українській Державі, не дивлячись на це, хто її, в різних часах очолював. Починаючи цю вірну службу 23-літнім молодцем в рядах Українських Січових Стрільців і кінчаючи її в Армії Української Народної Республіки під командуванням Петлюри, Коновалець ні в одному моменті не спроневірився святій боротьбі українського народу, а залишився їй вірним до дня своєї трагічної смерти в Роттердамі — 23 травня 1938 року.

Коновалець — це один з вірних синів України, що не визнав програної війни, не визнав міжнародного насильства над Україною, не покорився ворогові, а доказав йому, що відвічний власник української землі — її нарід навіть тоді непереможний, коли в його руці не буде зброї. Найважнішу ролю при цьому відогравав, відограє і буде відогравати непокірний дух людини.

Не місце тут розтрясати питання Української Військової Організації УВО, що її покликав до життя в 1922 році Євген Коновалець, що в 1929 році була зреформована на Організацію Українських Націоналістів (ОУН), а треба з усією силою підкреслити, що засновник зумів їх надхнути своїм непокірним духом, поставити їх понад партійні інтереси й тому вони були спроможні видати зо свого лона тих неустрашимих юнаків-борців, що ступали на ешафот смерти з погордою до смерти й ворога. З лона цих організацій народились і ці, що сьогодні є гордістю Української Землі — вояки Української Повстанської Армії.

Коли сьогодні ми можемо глядіти світові в очі, коли можемо говорити йому про його опортунізм у відношенні до ворога людства — Москви, то це заслуга краю, що бореться в рядах УПА, це заслуга, посереднім шляхом, Полковника Євгена Коновальця. Це така велика заслуга перед нашою історією, що вона мусить вже сьогодні зобов'язувати нас, не до похвал, яких герої ніколи не потребують, а до об'єктивних розважань фактів, що належать уже до вчорашнього.

Смерть Євгена Коновальця — це незаперечний факт, що його особу краще оцінила Москва, як ми і це наша глибока трагедія. Суть тієї трагедії в цьому, що провідник УВО й ОУН не знаходив відповідного зрозуміння і моральної піддержки наших політичних партій, бо ми часто ставимо інтереси партійні й особисті вище загального добра України.

Так воно було вчора, але не мусить бути сьогодні, чи повторятися завтра.

Кров пролита на Роттердамському бруку дня 23 травня 1938 року мусить нас зобов'язувати до пригадки тієї великої втрати в особі Євгена Коновальця; вона мусить заставити нас зробити обрахунок нашого сумління, загострити нашу чуйність, зцементувати нас довкола тих ідей, зв'язати в одне нерозривне тіло у цій боротьбі, яку вів за Батьківщину Полковник Євген Коновалець. При цьому не забуваймо, що московські наймити-провокатори „Волохи" сьогодні працюють проти нас на всіх землях вільного світу.

ПІСЛЯ ПРОМОВИ ПРЕМ'ЄРА

(Від нашого кореспондента з Лондону)

Сер Винстон Черчіл промовив у парляменті 11 травня замісць недужого міністра закордонних справ Антонія Ідена. Як і завжди, промова прем'єра викликала велике зацікавлення в парляменті, в пресі і в громадянстві не тільки цієї країни, але також у цілім світі. Відомий відгук на цю промову в Америці, особливо в зв'язку з заявою президента і промовою сенатора МекКарті, що пристрасно зареаґував на дебати в лондонськім парляменті після декларації британського прем'єра.

Коли слухаєте або читаєте декларацію Черчіла, то по суті не знаходите в ній нічого такого надзвичайного, що могло б викликати особливі заперечення або дискусію. Промова сера Винстона Черчіла — типова для кожного, що був би на його місці. Такі промови ми чули з уст його попередників у прем'єрстві перед II Світовою Війною.

Британці, як нація з виробленим довгим століттями політичним реалізмом, шукають виходу із сучасної світової кризи, що в своїм розвитку може дійти до вибуху світового конфлікту. Знаючи, що війна з її модерними технічними засобами, навіть після перемоги над противником, приносить для цієї країни страшну небезпеку і величезні жертви, кожна партія і кожний уряд цієї країни, як і громадська опінія, стоять на позиції т. зв. „святого еґоїзму", як кажуть французи. Це значить, що народ Британії шукає способу, як забезпечити мир у світі, хочби довелося при тім принести жертви престижем та матеріяльними і моральними втратами.

Кожний громадянин цієї країни глибоко відчуває, що в разі нового світового конфлікту, насамперед Британія була б першою ціллю руїницьких сил сучасної воєнної техніки, і що цій країні довелось би принести неоглядні жертви. Політичні провідники Британії не минають ніодної нагоди, щоб підчеркнути свою миролюбність і охоту до переговорів з східною деспотією. Між партіями відбуваються свого роду „мирові перегони", бо на вічах, у пресі і в парляменті кожний старається підчеркнути свою активну оборону миру. І коли сер Винстон у своїй декларації подав пропозицію — скликати міжнародну конференцію представників великодержав „на найвищому рівні", то всі члени парляменту нагородили прем'єра голосними оплесками.

Не спір Британії з Єгиптом за охорону Суезького Каналу, не справа Німеччини або Австрії, не відносини між Францією та Німеччиною були „гвіздком" декларації Черчіла, а в першу чергу — так зване порозуміння з Росією. Цій справі присвятили найбільше уваги також учасники дискусії в парляменті після декларації прем'єра. Один із провідників опозиції, Ноел Бейкер (Партія Праці), з великою пошаною оцінив промову і особу Черчіла:

„Історія знатиме його як одного з найбільших авторитетів в світі зброєння і війни. Чи не присвятить він частину своїх зусиль для того великого проєкту, який дав президент (Айзенгавер, П. А.) світові?"

Провідник Ліберальної Партії, посол Клемент Дейвіс, такими словами сказав про декларацію Черчіла: „Він не тільки відчув бажання миру, але він висловив бажання кожного".

„Деякі посли, в дебаті після промови прем'єра, щоб підчеркнути своє бажання миру, почали шукати причин перешкод для замирення в світі не в аґресивній політиці Москви, а за океаном, в Америці. Мовляв, в Америці є кола, що не бажають порозуміння з Росією та її китайським союзником. При цім бувший прем'єр, Клемент Атлі, звернув увагу на деякі сторони Конституції З'єдинених Держав Америки, які, на його погляд, не дають президентові з такою авторитетністю вести закордонну політику країни, як це є в Британії.

В лондонськім парляменті ніхто не сподівався, що декларація Черчіла і промова бувшого прем'єра Атлі викличуть таку гостру критику в Америці. Однак, не кажемо про форму, але по суті — шукання перешкод для замирення за Атлантиком — не було щасливим і тактовним кроком у дебатах у парляменті. Хто критикує політику Америки, мусить пам'ятати, що єдиною перешкодою для миру в світі є Москва. Аджеж у відповіді уряду Маленкова на промову президента Айзенгавера ясно сказано, що Москва і не думає покинути піддержку комуністичних повстань в Азії та в інших країнах. Є в тих повстаннях частина національно-визвольницької боротьби, але в тім поході криється також нововявлений китайський імперіялізм, готовий захопити („визволити") не тільки Індо-Китай, але наложити свою руку на Сіям, Бурму, Малаї, а далі рушити на Індію та на Індонезію.

„Жовта небезпека", в „червоній", комуністичній шкурі, це реальний факт. Заохочує до цього китайців Москва. Аджеж свого китайського союзника як і інших своїх сателітів Москва сподівається пізніше, після перемоги над „світовим капіталізмом", держати в послусі, з допомогою атомових бомб, яких не дозволять виробляти нікому.

В Москві радо затирають руки з дебат на тему американсько-британських відносин, що прибрали таку гостру форму в британськім парляменті та конгресі ЗДА. „Мировими" словами вдалося Маленкову спричинити хвилеве напруження між Великою Британією і ЗДА. Це добра наука для вільного світу, що повинен завжди пам'ятати як іде про політику Москви: „Боюся данайців навіть тоді, коли вони несуть дари".

П. А.

„ВЕЛИКИЙ РОСІЙСЬКИЙ ПОЛКОВОДЕЦЬ"

„Радянська Україна" (з 28 квітня) друкує фейлетон генерал-майора І. Зубкова під повищим заголовком. В ньому автор відзначує 140-річчя з дня смерти генерала Михайла Кутузова. В перших роках свого панування російські большевики виступали проти царів і їхніх генералів, бо тоді обдурювали ті народи, над якими хотіли панувати. Тепер вони явно стали російськими шовіністами, для яких усе, що російське — найкраще. Ось як пише про Кутузова генерал-мойор Зубков. „Перед Кутузовим виявилася безсилою хвалена пруська школа, і воєнне мистецтво інших армій. З усіх воєнних шкіл і армій кінця XVIII і початку XIX століття тільки російська воєнна школа і створена на її основі російська армія виявилась спроможними перевершити воєнне мистецтво Наполеона I". Не забуває генерал Зубков згадати й про те, як Кутузов „визволяв" поневолені народи Европи. Подібно робила й „радянська армія", коли „озброєна найпередовішою в світі наукою, вкрила себе безсмертною славою, будучи гідною наступницею передового російського воєнного мистецтва, представником якого багато років тому був Михайло Іларіонович Кутузов". А дехто з европейських політиків гадає, що російські большевики — це не те саме, що й царські імперіялісти... Зубков не пише, що Кутузову помагали Німеччина й Англія, а що Сталінові давала все Америка, без помочі якої він мусів би був утікати перед Гітлером аж на Сибір.

Володимир Янів

ОСТАННЄ ПРОЩАННЯ

(2)

Подібно ж визначну ролю відіграв Покійний в журналістиці, — проф. Кузеля був головою Спілки Заграничних Пресових Кореспондентів у Берліні, яка об'єднала понад 100 членів, приналежних до 30-ти різних національностей. Сталося це в час, коли українська проблема була сливе невідома за кордоном, і це утруднювало працю кожного українського журналіста на еміграції. Коли проте проф. Кузеля був безперервно головою в згаданій Спілці 10 років і коли згодом обрано його за заслуги почесним головою тієї Спілки, то це вказує на вложену працю й на здобутий авторитет. І коли в Німеччині почали широкі кола цікавитися нашою справою, то в тому велика заслуга теж і проф. З. Кузелі.

Журналістичну працю розпочав Покійний 16-тилітнім юнаком в таємнім гуртку гімназійної молоді в Бережанах і за понад півстоліття журналістичної праці, був редактором в неменш як шости органах, членом редакційної колеґії чи технічним редактором в дальших чотирьох органах, постійним співробітником чи кореспондентом в другому десятку часописів чи журналів. Серед тих журналів є українські, видавані для українців, і українські, видавані на чужих мовах для пропаґанди серед чужинців, є врешті й чужинецькі. Серед них бачимо краєві й еміґраційні, европейські й заокеанські органи. Бережани, Відень, Львів, Чернівці, Зальцведель, Берлін, Фюрт, Сарсель — етапи життя й праці Професора й скрізь зв'язаний він тісніше чи поверховніше з якимсь органом. Зокрема посилену працю на цьому відтинку розвинув Покійний під час першої світової війни й безпосередньо після неї, коли, в 1916-18 р., редаґував „Вільне Слово", орган для українців полонених у німецьких таборах, у 1918-20 „Шлях", єдиний український орган для сильної в той час еміґрації в Німеччині, 1921-23 щоденник „Українське Слово", 1923-24, як технічний редактор добре поставлений ілюстрований часопис „Літопис", а від 1926 р. „Остойропеіше Корреспонденц", яка добула собі тривалу заслугу в проробленні пропаґандистичної роботи. В найвідомішому й найпоширенішому щоденнику „Ділі" був проф. Кузеля кореспондентом 16 років. 1920 р. став Покійний членом пресового Відділу українського посольства в Берліні, а згодом улаштовував успішні книжкові виставки „Українського Слова" в Празі та на „Ляйпціґських Месах". Не диво, що це саме йому доручено опрацювати матеріяли про українську пресу в „Handbuch der Weltpresse", тоб то у книзі-довіднику світової преси.

До організаційної праці готовився проф. Кузеля ще як студент, виконуючи в часи своїх віденських студій, продовж 4 років, функції голови нашого найстаршого студентського Т-ва „Січ". Як організатор проявляється Покійний в довоєнний період в низці культурно-освітніх Товариств. Але й в організаційній праці виявляє він ширину зацікавлень, про яку свідчити може факт, що в тому часі присвятив проф. Кузеля увагу також економічній ділянці, стаючи членом-основником обезпеченевого Т-ва „Карпатія" а згодом членом-основником і членом Надзірної Ради черновецької „Народної Торговлі".

Між двома світовими війнами він очолював десять років берлінську „Українську Громаду" й був головою в низці інших установ і комітетів.

З харитативною діяльністю Покійний пов'язаний з давніх років. Ще в 1918 р. був він відпоручником Військово-санітарної місії, а в міжвоєнні роки очолював в Німеччині Український Допомоговий Комітет і Комітет Опіки над Утікачами. Це вияв того самого почування, яке казало йому дарувати велику частину своєї бібліотеки для українських культурно-наукових установ, як напр. дар 1000 томів для українського Буковинського Музею в Чернівцях чи дар для бібліотеки Українського Наукового Інституту в Берліні.

Працю в КоДУС-і зможемо вповні оцінити щойно тоді, якщо пригадаємо, що проваджена вона була в зруйнованій і господарсько знищеній післявоєнній Німеччині.

Згадати б хоч би, що річні бюджети КоДУС-у набагато перевищили бюджети колишнього краєвого „Т-ва Прихильників Освіти", яке могло розраховувати на постійну допомогу сьомимільйонової української спільноти на Західньо-Українських Землях. Треба додати, що бували не раз в історії товариств, очолюваних проф. Кузелею, критичні моменти, коли всі джерела прибутку вичерпувалися. КоДУС допоміг у одній тільки Німеччині впродовж сьоми еміґраційних років своєї праці правильно виплачуваними стипендіями 1261 студентам. Можливо, що добувати фонди дозволив проф. Кузелі його такт, його уміння з'єднувати собі людей, його усміх, його м'якість у поведінці з людьми, але факт, що установи під його проводом не пережили впродовж років праці поважніжих криз, свідчить про те, як постійно розвивав проф. Кузеля свій другий — Богом даний — талант, — волю у прямуванні до цілі.

Це прямування улегшував йому його третій талант: його серце, яке казало йому бачити потребуючих, яке казало йому не бути глухим на прохання і яке казало йому вкласти душу в улюблену працю.

Те серце, яке так плястично виявилося в праці у КоДУС-і, казало професорові не раз робити дрібну, невидну роботу. Для всіх у кожній порі приступний, з терпеливістю й погодою духа уважливо вислухував він особисто кожного. З терпеливістю диктував захриплим від перевтоми голосом сотні листів, щоб тільки відповідь не спізнилася.

Поруч десятків фахових рецензій і наукових статтів, находив Професор час і сили для безпосередньої праці для народних мас, які вчив своїм Порадником (виданим „Просвітою"), як читати книжку чи як поширювати знання мандрівними бібліотеками.

Це все робив він, забуваючи про себе, про свою славу, про амбіцію, не глядячи на докори близьких, не щадячи себе. Це робив він одержимий великою любовію до свого народу, як представник покоління ентузіястів, для яких найбільшим відзначенням було почесне ймення патріота.

Будучи сам усміхненим, хотів він бачити усміх в кожного, передусім в найближчих, яким старався допомогти в найдрібнішому, в найбільш маловажному ділі, хоч це не раз вимагало посвяти з наукової праці чи з приємности дозвілля.

Його „вірність у малому" випливала з глибокої релігійности. І знову віра, це талант, який зумів Покійний множити. Родився й виростав він у час, коли на наших землях і взагалі в усьому світі буйно пустив коріння атеїзм, вільнодумство, безбожництво. Студіював він в час, коли уважалося, що розуму з вірою поєднати не можна, коли богохульні слова були „поступові", а щира молитва була для багатьох ознакою примітивізму й назадництва. Малою є заслуга віри в час, коли віру визнає загал чеснотою, але правдивою заслугою стає щойно віра, коли задля неї наражуємося на глум оточення.

І коли, на два дні перед смертю, приймаючи єлеопомазання, проф. Кузеля — вже тоді напівпритомний з виснаження й болю, — з погідним усміхом приступив до св. тайни й свідомо брав участь у останнім релігійнім акті у своєму житті, повторюючи шепотом слова молитов, то це може бути найкращим доказом, наскільки глибоко віра зрослася з його істотою, наскільки наполегливо працював він над тим огником,

(Закінчення на стор. 4)

Валерій Остапенко

ЩЕ ПРО НАШУ ПІДСОВЄТСЬКУ МОЛОДЬ

Прочитавши в „Свободі" за 25 квітня ц. р. статтю п. Осипа Копача п. н. „Зустріч з нашою підсовєтською молоддю", я був приємно вражений. Подібні речі у нас нечасто приходиться читати, хоч вони і мають велике значення для наших внутрішніх взаємовідносин.

Шановний п. Копач згадує про свої зустрічі з офіцерами і вояками українцями із совєтської армії у 1939 році. Він пише, що українці, які разом із совєтською армією прибули на Західні Українські Землі, дуже цікавилися українською літературою, добре говорили по-українському і навіть (де це було можливо) виявляли свою національну свідомість.

Як саме виявлялась ця національна свідомість, прикладом може послужити один випадок, свідком якого мені прийшлося бути.

Було це на початку совєтсько-німецької війни в 1941 році.

В одному невеличкому селі в околицях м. Жовкви (Галичина) зупинився на відпочинок 58-й кавалерійський полк совєтської армії. По обидві сторони вулиці, попід хатами і садками, стояли осідлані коні і, брязкаючи удилами, мірно жували сіно. Тут же коло коней розташувалися і кіннотчики. Я сидів в тіні старої верби і з насолодою пив зимне молоко, яке мені запропонувала симпатична селянка - галичанка. Раптом вулицею понувся кінський тупіт і на повному галопі підлетів до мене підстаршина мого ескадрону, сержант Тарасенко.

— Товариш старший лейтенант, в одній хаті мародерство!

Не без жалю лишивши молоко, я скочив на коня і за кілька хвилин, в супроводі сержанта, вже входив до тої хати. В сінях стояв боєць і тримав в руках якусь кольорову матерію. Тут же стояв старшого віку селянин з побілілим обличчям і тремтячим голосом щось говорив до бійця.

— Пономарьов, що ви тут робите? — звернувся я до бійця.

— Я хатєл взять авса для лошаді, ну і нашол вот етот кавьор... Очень красівий... я хатєл ребятам паказать...

Коли я взяв від нього цю річ, я відразу зрозумів, що це не був жадний „кавьор" (тоб-то килим по-нашому), а справжній, правильної форми і геральдики прапор.

Але, який? Я почав перебірати в своїй пам'яті прапори всіх держав, які я знав. І не міг пригадати. І раптом я відчув, як поза моїми плечима пробіг холодок: я тримав в руках український національний прапор!

До цього часу я ніколи в своєму житті не бачив нашого національного прапору, а лише чув від деяких людей, що він мусить саме так виглядати.

Я з цікавістю розглядав прапор, любувався приємною гармонією синьо-жовтих кольорів і прекрасною роботою. Особливо мені подобався тризуб, він був вишитий грубими золотими нитками.

Але це було недовго. Дійсність поступово верталась до моєї свідомости. Адже ж я тримав в своїх руках дуже небезпечну річ! Вчинок мого бійця, як мародерство, втрачав своє значення і вся справа оберталася вже в політичну і то дуже небезпечну своїми наслідками.

Безперечно, розбірати подібні справи не входило в мої обов'язки, як строєвого командира, але і покривати їх також не належалось. Про цей випадок я мусів негайно донести в штаб полку, а це означало, що справою занявся б уповноважений Особого Відділу і тоді селянинові-господареві хати не позаздрів би ніхто...

Отже, треба було щось робити і то негайно.

Я непомітно обвів очима присутніх. Боєць не виявляв жадної цікавости до прапору, він навіть і не дивився на нього. Видно було, що він турбувався лише тим, що його зловили на звичайній крадіжці. Селянин продовжував нервово трястися і розгублено дивитися то на прапор, то на нас.

За цих двох я був спокійний. Але, як сержант Тарасенко? Я його знав, як дуже здібного і дисциплінованого підстаршину, але його погляди на подібні речі я, безперечно, не знав. Я лише знав, що, як людина, він був досить „хитра бестія" і прочитати щось з його обличчя — шкода було і думати. Він стояв, як звичайно, підтягнутий і виструнчений. Незважаючи на ненормальне фронтове життя, його обличчя було добре виголене, а з-під „гімнастьорки" виглядав білий чистий ковнірець. Правда, дивився він тепер не як завжди прямо в очі, а чомусь собі під ноги...

Я ризикнув. Чому мені не прикинутися, ніби я не розумію, яку річ тримаю в руках і всю справу звести до звичайного випадку мародерства? А для більшої переконливости, я вирішив піддати ще і того „совєтського патріотизму".

— Як вам, Пономарьов, не соромно із-за якоїсь шмати позорити ім'я совєтського воїна! За це ви будете покарані, а тепер можете йти!

Боєць вийшов. За ним вийшов і сержант Тарасенко.

Простягаючи селянинові прапор, я вже з дійсною злістю накинувся на нього:

— Чого ви трусітеся, як в лихоманці?... Але тут же замовк, бо побачив, що і в мене самого не менш трусилися руки...

Вже на марші під'їхав до мене сержант Тарасенко. Коли наші коні порівнялися, він, як звичайно, спитав дозволу закурити і почав:

— Біда з цим Пономарьовим, все щось встружe. Але я думаю, що не варт про це доносити в штаб. Дрібна справа.

Я не піддався:

— Все ж таки це є мародерство.

— Та воно правда. Але дуже вже він гарний цей... кавьор, я і сам би не витримав, щоб його потягнути.

Я пустився на хитрощі також:

— Ну, і щоб ви, Тарасенко, з ним робили?

— Заховав би під сідло. Після війни може придатися в господарстві... — І непомітно посміхнувшися, запитав: — Дозволите від'їхати?

Кілька днів я чекав, що мене викличуть до Особого Відділу на „приємну" розмову, а то ще і гірше. Але дні минали, фронт котився на схід і ми з ним, а мене ніхто не чіпав. Наші взаємовідносини із сержантом Тарасенком якось непомітно перейшли із офіційно-службових на більш інтимні. Він частіше почав шукати зі мною товариства і я був цьому щиро радий.

Але це було не довго. Два місяці пізніше, вже в боях під Полтавою він зложив свою голову...

Селянина-господаря я ніколи більше не зустрічав і він, напевно, так і не довідався, що саме його врятувало в той турботний для нього день.

КОНЦЕРТ З ТВОРІВ А. ШТОГАРЕНКА

26 квітня відбувся в Колонній залі Української державної філармонії концерт з творів заслуженого діяча мистецтв і „лавреата Сталінських премій" — А. Штогаренка. До програми концерту ввійшов новий твір композитора, присвячений пам'яті Й. В. Сталіна, — поема „Твоє ім'я живе в віках" для хору й симфонічної оркестри, написана на народний текст (російською мовою). Виконали також ще й такі твори Штогаренка: симфонія-кантата „Україно моя" (текст лавреатів Сталінської премії М. Рильського та А. Малишка) й симфонічна сюїта „Пам'яті Лесі Українки". „Радянська Україна" повідомляє, що концерт пройшов з повним успіхом". Мусів бути „великий успіх", коли композитор, автори текстів а також артисти виконавці, диригент та хори — це „лавреати Сталінської премії". Штогаренко компонував свій твір аж до тексту, нібито „народного", і то ще й російською мовою.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тимсамим і співвласниками 14-ти мільйонового майна організації!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шікаго, Ілл.

З праці Окружного Комітету Відділів УНС.

Нововибрана екзекутива Окружного Комітету Відділів УНС в Шікаго відбула в дні 15 травня засідання, на якому продискутовано і вирішено цілий ряд актуальних проблем і справ.

В першій мірі важливою для дальшої праці Комітету являється справа правильника. По довшій дискусії однозгідно вирішено, що існування Окружного Комітету є конечно потрібне для координації і стимулювання праці всіх Відділів нашої Округи. В тім напрямі не може працювати Дирекція Дому Відділів УНС. Правда, свій початок взяла Дирекція в заснованому ще в 1934 р. Окружному Комітеті, одначе при закупі дому виявилося конечним оснувати і зареєструвати нову організацію. З того часу Дирекція присвятила весь свій час адміністрації домом і завдяки жертвенній праці поодиноких осіб сплачено довг, який затягнено при купні. Відновлення Окружного Комітету наступило два роки тому по спільній нараді членів Головного Уряду (п. Васільовська, п. Шпікула й інж. Куропась), на якій однозгідно вирішено, що існування осередку, об'єднуючого всі Відділи Округи, є конечно потрібне. Щоби на будуче уникнути якихнебудь непорозумінь, а також щоби Відділи округи знали в якому напрямі йтиме праця Комітету — вирішено підготовити правильник, який означить докладно компетенції і засяг діяльности Окружного Комітету.

З дальших актуальних проблем було обговорено справу достави матеріялів до Ювілейного Альманаху УНС, а також програму святкування 60-ліття УНС на терені Шікаґа. Вирішено звернутися до Учительської Громади з проханням допомогти поодиноким Відділам в упорядкуванні і написанні історії Відділів.

Обидві ці справи мають бути докладніше обговорені на Окружній Нараді Відділів в дні 6 червня ц. р. в год. 7.30 ввечорі. В часі того мітингу, в якому повинні взяти участь голови, секретарі і касієри Відділів, буде зроблена спільна фотознимка до Альманаху.

Екзекутива О. К. рішила звернутися до всіх Відділів з закликом взяти якнайчисленнішу участь в маніфестації з приводу 20-ліття голоду на Україні. Члени УНС повинні сформувати окрему групу з прапорами Відділів. Поодинокі Урядники Відділів повинні подбати, щоби гідно зарепрезентувати УНС в цій всенародній маніфестації.

Дуже важливою справою під теперішню пору являється посилення пропаганди за присднанням нових членів до УНС. Поодинокі члени Екзекутиви підкреслювали потребу найти окремого організатора для нашої Округи і міста. Треба також використати для тої справи радіо-передачі. Рішено просити Головний Уряд допомогти в тій справі виданням актуальних летючок. Справа пропаганди має бути предметом нарад окремого засідання Екзекутиви.

Тарас Ліськевич.

Ютика, Н. Й.

День Матері.

День матері, що його святкували 10 травня в Америці, вже твердо увійшов в життя тутешніх українських громад, бо мати в українців, як і у всіх вільних народів, займає найпочесніще місце в житті. В Україні ми такого дня не мали, бо там кожен день року є днем матері — вона є господар сім'ї, вона веде хазяйство, вона дбає про майбутнє родини, бо батько захищав свою землю від ворогів, що протягом цілої історії сунули на Україну з усіх боків і частіш усього клав свою голову у цій боротьбі. В Америці ж маємо окремий день, в який всі виявляють свою шану до матері і українські громади прийняли цей звичай, як свій, а тому скрізь цього дня вшановують матерів. Тож українська громада св. Петра і Павла влаштувала після Служби Божої у себе обід, під час якого пригадано значення цього дня, а діти демонстрували матерям свій поступ у музиці, граючи на роялі. Дві декламації українських віршів на святі зробили дві дівчини з родин нових імігрантів.

Того ж дня увечорі ми спостерігали виступи дітей у українській громаді св. Володимора. При цій громаді існує українська школа і дитячий садок, що ним керує п. Слава Кузів. Свято розпочалось виступом дитячого садочку, який відспівав кілька українських пісень. Далі малі „рецитатори" читали коротенькі віршики матерям, а „солістка" Ганна Коцюда віддеклямувала матерям свою „співаночку", яка викликала у всіх присутніх велике захоплення. Тож тут батьки з колиски дбають або своїх дітей зробити вірними синами свого народу. В другому відділі свої досягнення демонструвала школа. Розпочався цей відділ виступом шкільного хору, а далі виступали учні, що продемонстрували свій поступ у музиці: Дзвінка Чорна та Любомир Лужняк грали на акордеоні, а Марта та Ірина Рожанківські, Оксана Лукащевич та Нестор Томич на роялі. З декламаціями виступали: Зірка Кушнір, Ірина Рожанківська, Б. Стецура та Нестор Томач, а Мар'яна Бурак, Марта Рожанківська та Христя Чорна провели спортивну вправу та протанцювали „подільський гопачок". З сольоспівами виступила Наталя Топольницька, але найбільше захоплення у глядачів викликав „козачок", що його протанцювали Дзвінка Чорна та Наталя Топольницька. Пара викликала своїм танком таке захоплення, що глядачі змусили її цей танок повторити. Тож все, що тут було показано, свідчило, що батьки цієї української громади дбають, аби їх діти лишились українцями і ми певні, що всі діти, які брали участь в цьому святі, збережуть про нього згадку на ціле життя.

О. Ч.

Клівленд, Огайо

З життя громади.

Наша молода і не дуже чисельна парафія, під проводом свого енергійного настоятеля о. В. Коваленка з кожним днем крокує вперед. Гарно ми провели день 22-го січня і зібрали на Нац. Фонд $22.35. Також добре провели День Героїв Крут та свято Тараса Шевченка, як в церкві так і в Рідній Школі. Для залишенців на „крашанку" зібрали $42.75.

На провідну неділю 12-го квітня, ц. р. наші парафіяни зібралися до церкви. Зворушливим моментом були слова о. Віталія перед панахидою „....помолімось і за тих, що в стінних мішках були замуровані, що в газовнях були подушені, що в льохах були замордовані, що на Соловках, Печорі, Колимі, Тайзі були замучені за тих, що були господарями житниці України, а вмирали з голоду, і за всіх, що без сповіді і святого причастя прийняли мученичу смерть".

Також молились ми за новітнього будівничого нашої держави, Головн. Отамана Симона та новоспочилого, голову Нац. Ради, світлої пам'яті проф. Бориса Іваницького.

Дуже добре в цей день співав наш хор під кермою п. К. Ждаха.

Церковця наша хоч і біда, але виглядає мило. На Великдень прибрали її в усе біле. Отець і вівтарні хлопчаки були в нових ризах, а цілу церковцю прикрашає гарний іконостас, що його зробив церковний староста п. Ів. Мілько.

Після відправи в церкві, всі пішли до залі на поминальний обід, котрий приготували сестриці під кермою п-ні Н. Макогон. Під час обіду було багато промов-спогадів, як цей день проводили на Україні на гробках. По обіді соліст нашого хору п. Ів. Красношлик, чудово проспівав арії: Тараса з опери „Тарас Бульба" та Сірко з „Про що тирса шелестіла", а 6-літній Олег Загородний прочитав вірш „Молися за Україну".

О. Х.

Торонто, Канада

Заснували Українсько-Канадійське Товариство Прихильників Визвольної Боротьби України.

В суботу 2-го травня 1953 року в Торонті, Онт., в приміщенні В-ва „Український Робітник" відбулися Основуючі Збори Українсько-Канадійського Товариства Прихильників Визвольної Боротьби України. Їх скликала ініціятивна група, створена за почином вояків УПА, які перебувають тепер у Канаді.

До Управи Товариства ввійшли: інж. А. Івахнюк, голова; сотн. О. Хмара і д-р М. Марунчак (Вінніпеґ, Ман.), заступники голови; д-р В. Сотник, секретар; І. Міщена, ст. віст. УПА С. Рецецький, С. Романець і Р. Рахманний, члени управи.

Контрольна Комісія: д-р Л. Марцінковський, голова, ст. віст. УПА А. Маличевський (Сент Кетеринс, Онт.) і ст. бул. УПА Є. Шахай (Вінніпеґ, Ман.), члени.

Суд Товариства: д-р В. Білинський, голова, інж В. Мойсяк і ст. віст. УПА О. Жигар.

Згідно зі статутом, що його схвалено одноголошно на цих зборах, новозасноване товариство ставить собі на меті в основному вивчати всі „прояви життя в Україні і політично-збройну боротьбу, що її веде український народ за своє національне, соціяльне, культурне та релігійне визволення", „зазнайомлювати громадянство Канади з дійсним станом визвольної боротьби в Україні..." та „в межах канадійської конституції нести моральну й матеріяльну допомогу визвольним політично-збройним формаціям в Україні..."

З цього засновку вийшовши, ред. Р. Рахманний обоснував у своїй доповіді потребу такого товариства в Канаді, а інж. А. Івахнюк накреслив „позитивне ставлення новоствореного товариства до всіх національно-українських організацій та установ у цій країні, а перш за все до Комітету Українців Канади, що його вважаємо верховним і репрезентативним центром українців Канади..." Збори підтримали висновки промовців і доручили управі вести працю Товариства по цій лінії.

Р. Р.

З Листів до Редакції

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Шановний Пане Редакторе,

В Вашому часописі 24 квітня ц. р. в статті Остапа Оришкевича „Ювілей видатного педагога" згадано моє ім'я в такому уступі:

„В Німеччині появилась велика кількість більших та менших праць, що лежать та чекають на їх видання. Завдяки ініціятиві та трудам редактора М. Мироненка вийшла в Лондоні перша частина великого твору: „Виховання волі і характеру".

Мова йде про книжку проф. Г. Ващенка.

Фактично обставини справи є інші. Всіляко підтримуючи почини для видання на еміграції книг на того роду теми, а в тому й згаданої теми, — випуск першої частини твору „Виховання волі і характеру" в тому вигляді, як вона вийшла, відбувся без моєї у тому участи.

З пошаною

М. Мироненко.

Лондон, 6 травня 1953 р.

ВШановний п. Редакторе:

В числі 110-му „Свободи" з 16-го травня в повідомленні про підготовку до 20-тої річниці голоду в Україні трапилась друкарська помилка, де подано, що „6-го травня відбулася 39 з черги нарада Маніфестаційного Комітету". Щоб цією помилкою не смішити читачів, прохаю спростувати, що це була 3-тя нарада Комітету.

Д. Николенко.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

ХТО ЛІКУЄТЬСЯ В ТРУСКАВЦІ І МОРШИНІ

„В передгір'ї Карпат, серед густого лісу розташовані курорти Дрогобиччини — Трускавець і Моршин. Вони відомі далеко за межами Радянської України. Тут поправляли своє здоров'я нафтовики Сахаліну, Уфи, Баку, науково працівники Москви, робітники Тули тощо. В цьому році кількість відпочиваючих у Трускавці і Моршині збільшується на 6 тисяч чоловік. Сахалінці лікуються в Трускавці, а місцевих українців висилають на Соловки, Колиму і Сахалін.

ЗВІТ ГОЛОВИ УНС Д. ГАЛИЧИНА

(Закінчення зі стор. 1.)

мовою, що вже є в заавансованій підготовці. В звітовому часі УНСоюз відновив вже теж свої видання українською мовою й вже з кінцем червня або з початком липня появиться у виданні УНСоюзу роман Василя Барки: „Рай".

В звіті з адміністрації „Свободи" п. Д. Галичин підкреслив, що в звітовому часі приходи „Свободи" збільшились — в порівнянні з попереднім роком, на 30,000 долярів, але й розходи збільшились на таку саму суму. Він вияснив теж справу однорічної проби з літературно - мистецьким тижневиком „Свободи", який припинено з уваги на те, що не дописали передплатники й ця проба коштувала „Свободі" понад 10,000 долярів. — Все ж таки вони не пішли на марно й один річник того додатку, який тепер заступлено скромнішою двотижневою літературно мистецькою карткою-вкладкою до щоденника, становить теж важливий вклад в розвиток нашої культури.

Підсумовуючи свій звіт, голова Д. Галичин на закінчення твердив:

Наша організація в звітовому часі не досягла своєї мети й не виконала перебраних обов'язків в цілості, зокрема в організаційній ділянці. Але це ще далеко не значить, що ми стояли на місці. Навпаки, теж в звітовому році досягнено певні успіхи. Ми все ж таки збільшили Союз на близько 3,000 членів. Ми були також в перших рядах, коли мова про народну і громадську працю та допомогу визвольним змаганням українського народу. Приглядаючись нашому народному загальному життю, можна було поза всяким сумнівом ствердити, — що левина частина нашої громадської роботи на різних ділянках виконувалась і далі виконується в переважаючій більшості силами і засобами союзового членства. Члени УНСоюзу грали передову ролю в більшості наших громадських, культурних, запомогових та інших установ і інституцій. Очевидно, ми не тільки не можемо мати нічого проти того, але, навпаки, повинні до того ще більше заохочувати наших членів. Проте, важливе, щоб при цьому ми не ставили УНСоюзу на задній плян та, щоб ця наша праця стояла під знакомсимволом УНСоюзу — схрещених американського й українського прапорів та дружньо стиснених рук. Якщо ми усі, ввесь загал нашого членства, так поступатимемо, тоді й наша організація — Український Народний Союз — піде ще більшими кроками вперед — до нових успіхів і перемог, для добра та на славу нашої української спільноти.

ПРОТЕСТАЦІЙНИЙ ПОХІД У ФИЛАДЕЛФІЇ

(Закінчення зі стор. 1.)

цею до бульвару Парквей і цим бульваром перейшов аж під ратуш (Сіті гол) та й обійшовши його попри головну вулицю середмістя Маркет, рушив на північ головною вулицею міста Филаделфії Брод. Учасники походу несли великі полотна транспарентів із протимосковськими і протикомуністичними кличами, як теж і багато таблиць з подібними ж гаслами. „Україна найкраще знає комунізм, бо вона найбільше від нього потерпіла і найдовше в боротьбі з ним", „Всі народи єднайтеся в один бльок проти московського большевизму!" „Закликаємо Об'єднані Нації провірити справу народовбивства в Україні". „Москва винищила 6 мільйонів українців штучним голодом". „Москва — це загроза для світового миру" — ось деякі з кличів, виписаних на полотнах і таблицях. Впорядчики роздавали всім прохожим летючки англійською мовою. Гучномовці на автомашинах розкидували устами панів Слободяна і Яремка протестаційні кличі, як теж і пояснювали англійською мовою ціль маніфестації.

Майже двогодинний похід при повній піддержці з боку филаделфійської поліції, яка вправно кермувала вуличним рухом в цих найбільше рухливих артеріях міста й промощувала походові вигідний шлях, широко спопуляризував цей український протест проти нищівної політики московського комунізму у місті, де народилась Декларація Незалежности американської держави.

Метою походу була велика заля „МЕТ" — Метропольтальна Опера, в якій опісля відбулась святочна маніфестація для вшанування жертв штучного голоду в Україні в 1933 році, як теж для запротестування проти московського ґеноциду в Україні перед усім культурним і гуманним світом. Маніфестацію відкрито відспіванням американського гимну у виконанні пані Матківської. Маніфестацію відкрив голова маніфестаційного комітету д-р Володимир Ґалан, який у короткому слові звернув увагу на затяжну боротьбу українського народу з московським большевизмом, як теж звернув увагу на те, що в цій боротьбі Україна потребує допомоги і не допомоги грошової, але моральної всього вільного світу.

Головний промовець дня, конґресмен Керстен, з уваги на важливі доручення у Вашинґтоні не міг прибути і він вислав до Зборів таку телеграму:

„З уваги на важливі урядові завдання не можу разом з Вами відмітити одного з найбільших звірств історії, насильного штучного голоду в Україні з рук комуністичного терору. Але я запевняю Вас у моїй повній піддержці Вашої акції для розкриття цього великого злочину проти гуманности. З найкращими поздоровленнями Чарлс Дж. Керстен"

Головну промову англійською мовою виголосив приятель українців у Вашинґтоні, загально вже усім нам відомий Едвард О'Конор. Він сказав, що Злучені Держави Америки завжди будуть стояти за гідність людини і за свободу. Тому теж і американці мусять розуміти Україну, український народ і його змагання до незалежности. Це тим більше, що Україна підставою своєї незалежности зробила засади американської Декларації Незалежности. Сьогодні вже відомі злочини Москви супроти України. Сьогодні вже ясно, чому то Москва у пам'ятному 1933 році не хотіла прийняти американської допомоги для голодуючих, заявляючи, що голоду нема. Як довго Америка сильна, як довго вона злучена й обстоює свободу, яку дали їй прадіди теперішнього населення, так довго Москва не опанує світу. І тепер теж і легше освідомлювати вільний світ, хто такий Москва. Хто не вірить, тому за приклад подається Україну — мовляв, дивіться на Україну, що сталось із народом, який любив свободу. Америка тепер має приятелів. Вона сама сильна, і їй помагають її альянти, як теж її — хоч ще неявно — піддержують народи і люди, поневолені тепер Москвою. Тому то Америка теж хоче і несе допомогу всім свободолюбним людям і тепер знову відкриває свої брами для збіґців від большевизму, подаючи на ухвалу новий іміґраційний закон для 240 тисяч втікачів з-під червоного режиму.

Українську промову виголосив Василь Гришко із Ню Йорку. В цій переконливо виголошеній промові, Василь Гришко розкрив всю перфідність окупаційної колоніяльної політики Москви супроти України. Він цитатами з Леніна, Сталіна, з „Правди" роз'яснив, що наступ на Україну повела Москва, щоб пляново виморити український народ. Прелеґент подав на основі совєтської статистики (перепису населення), що в цьому трагічному році згинуло найменше 6 мільйонів українців, що давало 25 тисяч осіб померших кожного дня з голоду в Україні. Він і подав, що ця голодова війна в Україні не закінчилася 1933 роком. Вона триває далі до сьогодні. Відомо, що цей штучний голод, як і той, перед 20 роками, забрав багато жертв теж у роках 1946-7. Але тепер уже населення України знає, що Москва не дивитися на сльози і з нею треба боротись тими ж самими методами, що вона їх має. І тому в Україні є спротив і тому народ вхопив уже підчас того останнього голоду за зброю.

Далі йшли привіти. Від Представництва Української Національної Ради привіт за підписом керівника ресорту закордонних справ д-ра Степана Витвицького прочитав Зосим Дончук. Від національних груп вітали маніфестацію проф. Альфонс Юрскіс від литовців пастор Вальтер Куперман від естонців, д-р Микола Латушкін від білорусів, д-р Андрій Рудзіс від латипів. Резолюцію англійською мовою відчитав п. Шиндян, а в українській п. Шинкар.

Маніфестацію, організаційним мотором якої був п. Іван Поритко, секретар філії УКК, закінчено відспіванням гимнів „Не пора" і „Ще не вмерла Україна".

Російсько-українська абетка для англійської вимови

Ню Йорк. — Маріо А. Пей, професор філології в Колюмбійському університеті, автор книжки „Історія мови", запропонував в недільним „Н. Й. Таймс Маґазін", як розв'язати незвичайні труднощі англійської вимови. Згадуючи про те, що англійська мова це перша світова мова в теперішньому часі, якою послугуються 250,000,000 людей, автор пригадує, що російської мови вживає 200,000,000 людей, з яких деякі теж хотіли б навчитися по англійськи, одначе їм важко тому, що англійська вимова представляє незвичайно великі труднощі, не маючи якогось одного взірця. Щоб усунути ці труднощі, Пей пропонує пристосувати для навчання англійської мови російську абетку, вважаючи її за дуже легку тому, що вона має фонетичний напрям, і слова вимовляються так, як написані. При цій нагоді Пей пригадує, що в пропонованім ним пляні він вжив деякі взірці української абетки, головно в англійських словах, які мають звук українського „в", що переходить на „у", як це можна завважати в слові „аутредж". Щоб наглядно показати, як виглядала б англійська мова при застосуванні російської абетки, автор наводить кілька речень, починаючи від філософічного вислову „Бути чи не бути, оце питання", який в російській транслітерації звучить: „Ту би, ор нат ту би — из джь куесчьн". Одначе для родівника „ди". поидумана сербська буква, подібна до старослов'янського „ять", яка, як твердить автор вимовляється в сербській мові „ч". М'який знак уживається для непевного „е", а твердий знак для неповного „о", як напр. в слова „съфьр" (терпіти).

Голова сіоністів осуджує жидівський фанатизм

У Ню Йорку, в Валдорф готелі відбувся обід, що його влаштували понад шістдесят жидівських організацій для відзначення досягнень відомої жидівсько-німецької домовлености, що охоплює суму 822 мільйони долярів. Під час обіду промовляло декілька жидівських діячів, а серед них д-р Нагум Ґолдман, керівник жидівської аґенції для Палестини та голова світового сіоністичного руху. Ґолдман осудив жидів за їхній фанатизм, впертість і доґматизм, заявивши, що ці прикмети становлять постійну перешкоду об'єднаній акції жидівства. „Жадний з народів так не загрожений схильністю до фанатизму і незгідливости, як жидівський нарід", твердив промовець, пригадавши, що вже в Біблії є свідчення про жидівську впертість. Промовець підкреслив при тій нагоді, що необхідно припинити жидівсько-арабську ворожнечу, бо „одиноким з найжиттєвіших завдань тривання Ізраїля є замирення з арабським світом і влучення Ізраїля як рівного і цілісного співучасника у Близький Схід".

Бруклинський міст має 70 років

Ню Йорк. — Перший міст, побудований понад морську протоку Іст Рівер з дільниці Мангаттен до Бруклина тому 70 років, дістав назву „Бруклин Брідж" і вважався в часі закінчення будови за „Восьме чудо світу". Сімдесяту річницю відсвятковано в неділю 24 травня, а відриття мосту для публіки відбулося в четвер. З нагоди річниці середина міста, головно міська ратуша, була прибрана прапорами й декораціями, а по бруклинському боці влаштовано окремі паради. Воєнна фльота, якої деякі кораблі перебувають в теперішньому часі в сусідніх корабельних варстатах, улаштувала свою морську параду, що охоплювала плавбу під мостом малих корабликів переповнених глядачами. При бруклинськім кінці мосту прибито теж з нагоди 70-річчя таблицю в честь родини Роблінґів, якої голова, полк. Джана А. Роблінґ, працював від 1863 р., над складенням плянів будови мосту, а після його смерти в 1869 р. його син, теж по імені Джан, перебрав батькове діло і довершив його, хоч був поражений паралічом, в 1883 р. Він дожив до 1926 р.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Останнє прощання

(Закінчення зі стор. 2.)

який отримав у своему дитинстві.

Можливо, що саме за „вірність у малім" була проф. Кузелі дана вітальність, щоб він, зберігаючи працездатність сливе до останніх днів, зміг таки створити щось велике й непроминальне, хоч стільки часу присвятив на службі ближнім на мале. І незабутньою буде його активна участь, на становищі предсідника Зборів, в оснуванні Европейського Відділу НТШ, коли то витривав Покійний серед болів на пості кілька важких годин, не випускаючи керму Зборів до останку з рук. Це був його останній прилюдний виступ. За неповних два тижні пішов він до шпиталя, з якого не судилося йому вернутись.

І коли не було вже рятунку й коли ієрей прийшов до останньої сповіді, у конфлікті вітальности й віри, скорилася вітальність й наступило опанования себе, скорення недовідомій Волі Божій, яка покликувала Заслужену Людину до себе. І на обличчі з'явилася відома всім близьким і знайомим проф. Кузелі усмішка, — та сама усмішка, з якою застигло за декілька днів обличчя на вічний сон. Та сама усмішка, яка нагадує й нагадуватиме, що відійшов у вічність не тільки великий і заслужений науковець, здібний журналіст, гарячий патріот і чільний громадянин, президент багатьох установ, але що у вічність відійшла передусім Благородна Людина; вміючи поєднати в собі гармонійно великі прикмети й здібності свого ума, серця й волі, вона визначалася винятковим тактом, товариською культурою, особистим чаром, які то властивості з'єднали їй серця людей, навіть не надто прихильних, а то й упереджених.

(Кінець)

АНТІН СТАХІВ, член Бр. св. Иосафата, відділ 217 УНСоюзу в Рачестер, Н. Й., помер 30. квітня 1953 р., в 33. році життя. Роджений в Ром, Н. Й. Вступив до УНСоюзу малим хлопцем, а до старших членів в липні 1951 р. Полишив в смутку Батька Петра і Маму Вікторію, сестру Михаліну, брата Василя і сестрінка Василя. Похорон відбувся 4. травня з похоронного заведення до церкви св. Иосафата при участі Родини, Кревних і Членів Бр. св. Иосафата на цвинтар Holy Sepulchre. — В. Й. П.!

ЕМІЛІЯ ПАВЛИШ, членкиця Бр. св. Стефана відділ 221 УНСоюзу в Шікаґо, Ілл., померла в 37 році життя 1. травня 1953 р. Покійна була родом з села Бренна, пов. Бельсько, Польща. Оставила горем прибитих мужа Ілию, синів, Євгена і Петра. Похорон відбувся 4. травня, при участі Родини, Членів відділу 221 і Приятелів з укр. греко-католицької церкви св. Николая, та похоронена на цвинтарі св. Николая. — В. Й. П.!

Т. Шпікула, секр.

ТАРЗАН, ч. 3076. Скок до дії.

„Чого ти сюди прийшов?", — питалася печерна людина. „Шукати за Волтером Пейджом, білою людиною", — відповів Тарзан.

Коли вони зблизилися до густого гаю дерев, Тарзан підніс голову. Запах леопарда Шіти був сильний в його ніздрях.

Нагло червонаво-бура потвора впала з листя на плече переляканої печерної людини. Із криком остороги, Тарзан скочив вперед.